

Handlägningsrutin covid-19 med vårdhygienisk riktlinje. Version 12

Handlägningsrutinen baseras på idag tillgänglig kunskap om covid-19

Sammanfattning av förändringar i version 12.

I denna version är strukturen på dokumentet något förändrad, språkliga korrigeringar och förtydliganden finns på flera ställen i dokumentet.

Ur smittspårningssynpunkt räknas asymtomatiska fall som smittsamma från dygnet före PCR-positivitet.

Smittfrihet 21 dagar för immunsupprimerade.

Anmälningsplikt för läkare återinförd.

Hemisolering av hushållskontakter.

Rekommendation om engångsartiklar vid matservering borttagen.

Innehåll

Symtom och inkubationstid	2
Smittvägar	2
Smittsamhet	2
Smittfrihet	3
Personal.....	4
Riskgrupper	4
Personal utan symtom	4
Personal med symtom	4
Hälso- eller vårdcentral.....	5
Tandvård	5
Slutenvård	5
Val av vårdplats	5
IVA-vård.....	5
Mödravård/Förlossning	6
Patient som insjuknar på vårdavdelning	6
Skyddsutrustning	7
Material och utrustning	8
Måltider.....	8
Tvätt	8
Avfall	8
Punktdeinfektion	8
Besök.....	8
Röntgen eller annan undersökning	8
Transport inom sjukhuset	9
Ambulanstransport.....	9
Städning av ambulans.....	9
Rutiner vid dödsfall.....	9
Övrig handläggning	10
Sjukskrivning, förhållningsregler och hygienråd.....	10
Smittspårning och uppföljning av kontakter till bekräftat fall	10
Anmälan enligt smittskyddslagen	10
Läs mer	10

Bakgrund

En ny coronavirussjukdom som fått namnet covid-19 (Corona Virus Disease-19) upptäcktes i Kina i december 2019. Viruset som orsakar covid-19 kallas SARS-CoV-2.

Symtom och inkubationstid

Feber, torrhosta, trötthet, dyspné och muskelsmärk är de vanligaste symtomen hos sjukhusvårdade patienter med covid-19. Även halsont och huvudvärk samt magbesvär med diarréer kan förekomma. Lindrig sjukdomsbild med lättare luftvägssymtom och feber är sannolikt vanligt. I svåra fall ses pneumoni och akut inflammatoriskt tillstånd med andningssvikt (ARDS).

Inkubationstiden är vanligen 2–14 dagar och i genomsnitt 5–6 dagar.

Smittvägar

Coronavirus smittar genom droppsmitta via hostningar och nysningar, direkt kontaktsmitta från smittförande sekret samt indirekt kontaktsmitta genom ytor, utrustning och föremål. Vid vissa vårdmoment kan smittförande aerosol bildas.

Risken för kontakt- och droppsmitta minimeras genom basala hygienrutiner, korrekt använd skyddsutrustning och goda städrutiner.

Smittsamhet

Tillgängliga data talar för att virusnivåer och smittsamhet är som högst i anslutning till insjuknandet och tidigt i förloppet. Smittsamhet kan föreligga strax före symtomdebuten. Ur smittspårningssynpunkt räknas smittsamhet från ett dygn före symtomdebut, för asymtomatiska fall från dygnet före PCR-positivitet.

Hushållskontakter till person med konstaterad covid-19, [se Hemisolering av hushållskontakter till personer med konstaterad covid19](#)

Personer med positivt antikroppstest eller med genomgången covid-19 infektion som bekräftats med PCR bedöms vara immuna i åtminstone 6 månader.

Smittfrihet

Kriterier för bedömning av smittfrihet inom vård och omsorg enligt Folkhälsomyndighetens vägledande dokument.

- **Vård- och omsorgspersonal med symtom**
Minst 2 dygns feberfrihet och allmän förbättring samt minst 7 dagar sedan symtomdebut.
- **Symtomfria personer**
Symtomfria personer med positivt prov bedöms vara smittfria efter 7 dagar från provtillfället om de inte senaste veckorna haft symtom förenliga med covid-19, då räknas 7 dagar från symtomdebuten. Tiden skall också omvärderas om de utvecklar symtom de närmaste dagarna efter provtagningen och då används kriterier enligt ovan.
- **Personer i särskilt boende för äldre/korttidsvård**
Äldre personer på institutionsboende samt personer som vårdats på sjukhus och skrivs ut till denna typ av boende bedöms smittfria efter 14 dagar från symtomdebut, varav 2 dagars feberfrihet och allmän förbättring.
- **Sjukhusvårdade personer**
Personer med lindriga symtom av covid-19 utan allmänpåverkan som vårdats av annan orsak. Minst 2 dygns feberfrihet och allmän förbättring samt minst 7 dagar efter symtomdebut. Om utskrivning till särskilt boende för äldre/korttidsvård, se ovan.

Personer med syrgasbehov och/eller allmänpåverkan som vårdats ineliggande men inte behövt IVA-vård. Minst 2 dygns feberfrihet med stabil klinisk förbättring och minst 14 dagar sedan symtomdebut.

Kritiskt sjuka personer med uttalad andningssvikt eller annan organsvikt som vårdats på IVA. Individuell bedömning men som tumregel minst 2 dygns feberfrihet och stabil klinisk förbättring samt minst 21 dagar efter symtomdebut. Om antikroppar mot SARS-CoV-2 kan påvisas med kvalitetssäkrad metod stöder det att personen kan betraktas som smittfri.

- **Personer som är immunsupprimerade p.g.a. annan sjukdom eller behandling**
(t ex hematologisk malignitet, känd immunbristsjukdom, benmärgstransplantation de senaste 24 månaderna, organtransplantation de senaste 6 månaderna eller läkemedelsbehandling som immunmodulerande biologiska läkemedel, cytostatika eller steroider i högdos under längre tid): Alltid individuell bedömning men minst 2 dygns feberfrihet med stabil klinisk förbättring och minst 21 dagar efter symtomdebut. Om antikroppar mot SARS-CoV-2 kan påvisas med kvalitetssäkrad metod stöder det att personen kan betraktas som smittfri.

När en patient smittfriförklaras på sjukhus, särskilt boende eller motsvarande, ska det dokumenteras i patientjournalen. Patienten ska duscha och få rena kläder, sängen rengöras och renbäddas samt rummet ska städas.

Personal

Personal ska vara uppmärksam på sjukdomssymtom såsom feber, hosta, halsont, snuva, andningsbesvär och andra symtom som kan tala för infektion med covid-19.

Vid arbete nära patient med misstänkt eller bekräftad covid-19 ska skyddsutrustning användas, se rubrik *Skyddsutrustning*.

Riskgrupper

Personer över 70 år är en särskild riskgrupp för allvarlig sjukdom och avrådes från patientnära vård av patient med misstänkt eller bekräftad covid-19. Gällande personal i övriga riskgrupper ingår i arbetsgivarens arbetsmiljöansvar att ta hänsyn till arbetstagarens hälsa och göra anpassningar för att förhindra sjukdom. I enlighet med försiktighetsprincipen ska gravid personal från och med graviditetsvecka 28 enligt beslut från Regional särskild sjukvårdsledning (RSSL) i Västernorrland inte delta i vård av misstänkta eller bekräftade fall av covid-19. Riskbedömning enligt Arbetsmiljöverkets föreskrift AFS 2007:5 Gravida och ammande arbetstagare ska göras.

Personal utan symtom

Exponerad på arbetsplatsen provtas inte och kan arbeta. Särskilda rekommendationer kan ges av vårdhygien/smittskyddsläkare i enskilda fall i samband med smittspårning.

Exponerad av hushållskontakter med covid-19, [se Hemisolering av hushållskontakter till personer med konstaterad covid19](#)

Personal med symtom

Personal som insjuknar med covid-19 symtom ska informera närmsta chef. Om insjuknande sker under arbetstid ska personal meddela närmaste chef och snarast gå hem. Provtas enligt aktuell [provtagningsindikation covid-19](#).

Vårdrutin vid misstänkta och bekräftade fall av covid-19

OBS! Medicinskt omhändertagande och behandling får inte försenas på grund av misstänkt eller bekräftad covid-19.

Vid all vård av smittsamma eller misstänkt smittsamma patienter bör man eftersträva att så få personal som möjligt vårdar den sjuke.

Hälso- eller vårdcentral

- Personer utan symtom hänvisas till frågor och svar om det nya coronaviruset på [Folkhälsomyndigheten.se](https://www.folkhalsomyndigheten.se) eller till telefonnumret 113 13 (öppet alla dagar, dygnet runt).
- Personer med symtom som behöver sjukvård ringer sjukvårdsrådgivningen, [1177](https://www.1177.se) eller sin egen hälso/vårdcentral.
- För handläggning av personer som tar kontakt med hälso- eller vårdcentral och ingår i en smittspårning, se aktuell [smittspårningsrutin](#).
- Personer med misstänkt covid-19 som söker på hälso- eller vårdcentral utan föransmälan ska inte sitta i väntrum utan placeras direkt i rum med förrum eller i enkelrum, om möjligt med ingång från utsidan. Dörren ska vara stängd.
- Vid misstänkt covid-19 använder personal skyddsutrustning, se rubrik *Skyddsutrustning*.

Tandvård

- Vid tandvård för behandling patienter med förkylningssymtom, se Folktandvårdens rutin "Rutiner för akutbehandling patienter med förkylningssymptom".
- Vid risk för aerosolbildning se rubrik *Skyddsutrustning*.

Slutenvård

Val av vårdplats

Patient med misstänkt/bekräftad covid -19 som är i behov av inläggande vård, vårdas isolerad.

Rekommenderat vådrum är:

- I första hand enkelrum med luftsluss och eget hygienutrymme
- I andra hand enkelrum med förrum och eget hygienutrymme
- I tredje hand enkelrum med stängd dörr och eget hygienutrymme

Vid behov av prioritering av vådrum mellan misstänkt och bekräftat fall, prioriteras bekräftat fall. Undersökningar bör i möjligaste mån utföras på vådrummet.

IVA-vård

Respiratorutrustning ska ha effektiva filter och engångsutrustning ska användas så långt möjligt. Utrustning som återanvänds ska rengöras och desinfekteras med validerad metod. Ventilatorkretsen ska inte brytas utom när det är absolut nödvändigt. Vid handventilering med ballong måste ventilator vara i standbyläge.

Mödravård/Förlossning

- Ultraljud kan i icke akuta fall skjutas upp någon dag för patienter som har uttalade luftvägssymtom och/eller feber. Om ultraljudet är angeläget måste det ske. Vid symtom ska skyddsutrustning användas, se rubrik *Skyddsutrustning*.
- Vid behov av prioritering av vårdrum mellan misstänkt och bekräftat fall prioriteras bekräftat fall.
- Eftervård sker i isoleringsrum, vårdbehov och tillgänglighet avgör val av avdelning.

Patient som insjuknar på vårdavdelning

Patient som insjuknar med symtom på vårdavdelning ska snarast möjligt tas in på enkelsal med eget hygienutrymme och stängd dörr. Personal använder adekvat skyddsutrustning se rubrik *Skyddsutrustning*. Kontakta vid behov infektionskliniken bakjour för rådgivning. Provtagning ombesörjs av avdelningen. Om positivt provsvar bedöms fortsatt vårdnivå och placering utifrån rutin på respektive sjukhus.

Medpatient som delat sal med bekräftad covid-19 patient:

- Isoleras på egen sal med egen toalett.
- Ta ett första prov snarast. Är detta negativt förnyas provtagningen med ett andra prov 5 dagar efter det första. Vid ett negativt andra prov fortsätt om möjligt att vårda exponerade personer isolerade i enkelrum med egen toalett i 14 dagar efter exponering. Var fortsatt observant på symtom.
- Personal arbetar med basala hygienrutiner.
- Om patienten skrivs ut till annan enhet informeras mottagande enhet om exponering.

Skyddsutrustning

Basala hygienrutiner utgör grunden för att förhindra smittöverföring. Desinfektion av händer och underarmar ska ske före och efter patientkontakt. All personal ska använda personlig skyddsutrustning vid patientnära vård inom 2 meter av misstänkt eller bekräftad smittad patient. Vid vård av flera patienter i en sal ska plastförkläde/skyddsrock och handskar bytas mellan varje patient inne på salen med adekvat handhygien mellan varje avklädnings- och påklädningsmoment.

Vårdmoment	Skyddsutrustning
Vård av patienter med misstänkt eller bekräftad covid-19 tex personlig omvårdnad och provtagning (inkl från nasopharynx)	<ul style="list-style-type: none"> • Basala hygienrutiner • Handskar vid risk för kontakt med kroppsvätska (byts mellan olika vårdmoment) • Engångs plastförkläde. Vid risk för kraftig kontaminering av kläder eller underarmar rekommenderas långärmat plastförkläde, långärmat vätskeavvisande engångsskyddsrock eller skyddsrock i kombination med plastförkläde • Munskydd klass II* i kombination med heltäckande visir. Om visiret bedöms inte vara heltäckande eller vid användning av skyddsglasögon ska munskydd klass IIR* användas.
Aerosolgenererande procedurer** vid vård av patienter med misstänkt eller bekräftad covid-19	<ul style="list-style-type: none"> • Basala hygienrutiner • Handskar vid risk för kontakt med kroppsvätska (byts mellan olika vårdmoment) • Långärmat plastförkläde, långärmat vätskeavvisande engångsskyddsrock eller skyddsrock i kombination med plastförkläde • Andningsskydd av typen FFP2*** eller FFP3*** i kombination med heltäckande visir. Alternativt skyddsmask 90, CRBN-huva, Sundströms SR 570

*Munskydd är engångs, används under hela omvårdnadstiden inne hos patienten så länge det inte tagits av, skadats eller förorenats. Vidrörs munskyddet ska handdesinfektion utföras.

** Exempel på procedurer som kan generera aerosoler, se även [Aerosolgenererande arbetsmoment inom hälso- och sjukvård, tandvård och socialtjänst](#):

- Endotrakeal intubering och extubering
- Trakeotomi, trakeostomivård
- Icke-invasiv ventilering (BiPAP- och CPAP-behandling)
- Hjärt-lung-räddning
- Handventilering
- Provtagning från nedre luftvägar
- Bronkoskopi
- Högfrekvent oscillatorventilation (HFOV)
- Högflödesbefuktad syrgasbehandling (Optiflow)

*** Andningsskydd är engångs, används under hela omvårdnadstiden inne hos patienten så länge det inte tagits av, skadats eller förorenats. Viktigt att genomföra tillpassningstest för att säkerställa att andningsskyddet sluter tätt. Förekomst av skägg innebär risk för otillräcklig skyddseffekt.

Skyddsutrustningen tas av i följande ordning: Handskar – *handdesinfektion* – förkläde – *handdesinfektion* – visir/skyddsglasögon – *handdesinfektion* – andningsskydd/munskydd – *handdesinfektion*.

Material och utrustning

- Begränsa mängden material inne på sal.
- Flergångsmaterial desinfekteras.
- Alla hjälpmedel är patientbundna och avtorkas dagligen med Ytdesinfektion Plus.

Måltider

- Patienten äter sina måltider inne på rummet.
- Disk tas omhand på vanligt sätt.

Tvätt

Hanteras på vanligt sätt.

Förslut tvättsäck på vådrummet.

Tvätt som är kraftigt kontaminerad av kroppsvätska hanteras som smittförande tvätt. Minimera luft i gul plasticsäck "tvätt" för att undvika att säcken går sönder i tvättstört/nedkast.

Avfall

Använd skyddsutrustning kasseras som vanligt avfall.

Soppåse försluts på rummet. Lägg därefter i sopsäck. Minimera luft i soppåse och sopsäck för att undvika att säcken går sönder i tvättstört/nedkast.

Avfall som är kraftigt kontaminerad av kroppsvätska hanteras som smittförande avfall enligt [avfallshandboken](#) (s.28). Lägg i särskild kartong med innersäck. Avfallet hanteras enligt kategori B (UN3291).

Punktdesinfektion

Vårdpersonal torkar omedelbart upp spill av urin, avföring, blod eller sekret. Rengör sedan noga med Ytdesinfektion Plus.

Städning

Daglig städning, efter tillfrisknande och slutstädning, se separat [städrutin](#).

Besök

- Besök tillåts endast efter särskild överenskommelse.
- Besökare ska använda samma utrustnings som vårdpersonal, se rubrik *Skyddsutrustning*.
- Besökare instrueras i god handhygien före och efter besöket.

Röntgen eller annan undersökning

- Undersökningar inklusive röntgen och ultraljud görs om möjligt i vådrummet. Om det ej är möjligt ska mottagande enhet informeras om smitta.
- Patienten tas direkt in till undersökningsrum utan väntetid i väntrum. Om möjligt planeras undersökningen till slutet av arbetsdagen.
- Röntgenpersonal eller motsvarande som vistas i samma rum inom 2 meters avstånd som patienten använder personlig skyddsutrustning, se rubrik *Skyddsutrustning*.
- Rummet städas med Ytdesinfektion Plus. Se [städrutin](#).
- Rummet behöver inte vädras innan slutstädning och ingen ställtid behövs.

Transport inom sjukhuset

- Minimera transporter inom sjukhuset.
- Transport inom sjukhuset sker enligt lokal planering på respektive sjukhus.
- Vårdpersonal transporterar patient med misstänkt eller bekräftad covid-19.
- Patienten transporteras direkt in i aktuell vårdsal av den som ombesörjer transporten.
- Om personal som redan är iklädd skyddsutrustning transporterar patienten kan detta göras i de skyddskläderna. Om patienten ska transporteras av person som ej redan är iklädd skyddsutrustning ska förkläde, munskydd och stänkskydd användas.
- En medföljare hanterar dörrar och knappar vid transport samt bereder plats i korridor.
- Patienten förses med engångsnäsdukar och instrueras att hosta, nysa och snyta sig i dessa. Näsdukarna kastas direkt i avfallspåse efter användning.
- Hjälpl patienten med handhygien, använd handsprit.
- Informera mottagande enhet.

Ambulanstransport

- Vid transport till och från sjukhus ska allmänna transportmedel inte användas.
- Transport av allmänpåverkad patient ska i första hand ske med ambulans och misstanke om covid-19 ska anges vid ambulansbeställningen.
- Luckan mellan förarhytt och patientutrymme ska vara stängd.
- Ambulanspersonal i patientutrymme ska använda skyddsutrustning, se rubrik *Skyddsutrustning*.
- Patienten förses med engångsnäsdukar och instrueras att hosta, nysa och snyta sig i dessa. Näsdukarna kastas direkt i avfallspåse efter användning. Hanteras som vanligt avfall.
- Hjälpl patienten med handhygien, använd handsprit.

Städning av ambulans

- Öppna både sidodörr och bakdörr för att ventilera patientutrymme.
- Patientnära ytor, tagytor och använd flergångsutrustning torkas av med Ytdesinfektion Plus.
- Ambulansen kan användas igen utan ställtid.

Rutiner vid dödsfall

Risk för smitta från en avlidne person är låg, men kan ske via kontaktsmitta, genom direktkontakt med kroppsvätskor från den avlidne eller via kontaminerade föremål.

- Vid dödsfall hos patient med misstänkt, men ej verifierad covid-19, utförs provtagning om möjligt av läkaren som konstaterar dödsfallet eller av läkaren utsedd vårdpersonal. Vid behov kan provtagning utföras av personal på patologisk enhet. Svaremottagaren är behandlande läkare.
- Vid kontakt med den avlidnes kropp rekommenderas att personal arbetar med basala hygienrutiner. Vid risk för stänk används stänkskydd.
- Bisättningsäck är i normalfallet inte nödvändigt vid hanteringen av avlidne med covid-19 men kan behövas av andra skäl, exempelvis vid större mängder kroppsvätska. Följ lokal rutin på respektive sjukhus.
- Vid eventuell obduktion, rekommenderas skyddsutrustning (se rubrik *Skyddsutrustning*) för att minska risken för exponering för kroppsvätskor och aerosoler.

Ytterligare [rekommendationer för hantering av avlidne](#) finns på Folkhälsomyndighetens webbplats.

Övrig handläggning

Se [Smittskyddsläkarföreningens smittskyddsblad, läkarinformation och patientinformation](#) för utförlig information.

Sjukskrivning, förhållningsregler och hygienråd

Sjukskrivning är lämpligt under den akuta sjukdomsperioden innefattande två dygns symtomfrihet och minst sju dagar från symtomdebut. Förhållningsregler och hygienråd ges enligt [Smittskyddsblad Covid-19, patientinformation](#).

Smittspårning och uppföljning av kontakter till bekräftat fall

Smittspårning utförs enligt [Smittskyddsblad Covid-19, läkarinformation](#) samt regional riktlinje *Ansvarsfördelning smittspårning avseende covid-19* som återfinns på [Smittskyddsenhetens webbplats](#). Smittspårning innefattande den smittade personens hushållskontakter och riskmiljöer utanför vård- och omsorg, kan behandlande läkare remittera till regionens särskilda smittspårare för covid-19. Hushållskontakter till bekräftade fall av covid-19 ska erhålla förhållningsregler enligt [Smittskyddsblad Covid-19, information och förhållningsregler till hushållskontakter](#).

Om ett fall av covid-19 haft kontakt med vård eller omsorg som patient eller som personal, ska smittspårning inom vården utföras, [se aktuell smittspårningsrutin](#). För rådgivning kring smittspårning inom vården, kontakta Vårdhygien.

Screening

Alla äldre som skrivs ut från sjukhusvistelse till SÄBO eller har andra kommunala vård- eller omsorgsinsatser t.ex hemtjänst eller hemsjukvård ska screenas innan utskrivning med provtagning för Covid-19.

Provet tas innan utskrivning från sjukhuset, om möjligt så att provsvar finns tillhands innan hemgång, tidigast två dygn innan utskrivning. Avsaknad av provsvar får dock inte fördröja utskrivning. Om provsvar taget inom slutenvården utfaller positivt efter utskrivning, ansvarar slutenvårdsläkare för att information skyndsamt delges den smittade själv och medicinskt ansvarig vid kommunal vårdenhet.

Anmälan enligt smittskyddslagen

Laboratoriebekräftade fall av covid-19 (positivt PCR-test) ska anmälas kliniskt av behandlande läkare senast dagen efter diagnos, företrädesvis via www.sminet.se.

Läs mer

Samlingssida med information om Corona/covid-19, Region Västernorrland
<https://intranat.rvn.se/sv/samlingssida-corona-covid-19/>

Vårdhygiens informationssida om corona/covid-19, Region Västernorrland

<https://intranat.rvn.se/sv/information-och-arbetssatt/vardens-arbetssatt/vardhygien/corona---covid-19/>

Folkhälsomyndigheten

[Samlad information om covid-19](#)

Socialstyrelsen